

ΒΑΡΟΜΕΤΡΟ

ΤΟΥ ΣΕΣΜΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

ΔΕΙΚΤΗΣ
GRe1

ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ
ΣΥΜΒΟΥΛΩΝ MANAGEMENT ΕΥΡΩΠΗΣ

ΜΕΛΟΣ

feaco

European Federation of Management Consultancies Associations
Fédération Européenne des Associations de Conseils en Organisation

ΓΕΝΙΚΟΣ ΔΕΙΚΤΗΣ
+29,3%

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΣΥΓΚΥΡΙΑ
+29,7%

ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΙ ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΕΣ
+28,8%

3ο ΤΡΙΜΗΝΟ 2020

27^η ΕΡΕΥΝΑ

ΜΕ ΤΗΝ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΤΩΝ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ – ΜΕΛΩΝ ΤΟΥ ΣΕΣΜΑ

ΗΜΕΣ ΕΙΜΕ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΠΟΥ ΕΣΤΙΝ ΚΑΘΩΣ ΠΡΟΝΟΜΙΑΚΟΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ		
A. ΕΙΣΑΓΩΓΗ		4
B. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΡΕΥΝΑΣ		5
B.1	Η ΓΕΝΙΚΗ ΕΙΚΟΝΑ	5
B.2	ΟΙ ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ ΓΙΑ ΤΑ ΒΑΣΙΚΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΜΕΓΕΘΗ ΣΕ ΕΝΑ ΕΤΟΣ (ΔΕΙΚΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΣΥΓΚΥΡΙΑΣ)	6
B.3.	ΟΙ ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΥΣ ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΕΣ ΣΕ ΕΝΑ ΕΤΟΣ (ΔΕΙΚΤΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΩΝ ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΩΝ)	9
B.4.	ΟΙ ΑΝΑΣΧΕΤΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΣΤΗΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΗ ΔΡΑΣΗ	13
B.5.	ΕΙΔΙΚΟ ΘΕΜΑ: «COVID 19: ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ»	14
Γ. Η ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ		16

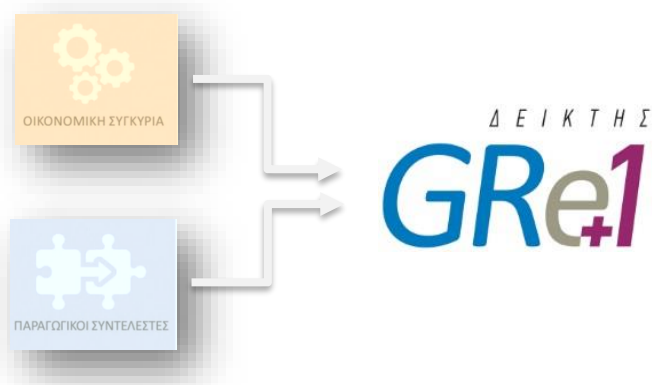
A

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο ΣΕΣΜΑ δημιούργησε το Βαρόμετρο του ΣΕΣΜΑ για την Οικονομία μέσω του οποίου καταγράφονται ανά τρίμηνο οι προσδοκίες και απόψεις των εταιρειών συμβούλων μανάτζμεντ. Ειδικότερα, ο **Γενικός Δείκτης GRe+1** του Βαρόμετρου αποτυπώνει τις προσδοκίες των επικεφαλής και των στελεχών των εταιρειών συμβούλων μανάτζμεντ για την ελληνική οικονομία μετά από ένα έτος (+1).

Ο **Γενικός Δείκτης GRe+1** συντίθεται από τους εξής επιμέρους δείκτες:

- **Δείκτης Οικονομικής Συγκυρίας**, ο οποίος καταγράφει τις απόψεις για την αναμενόμενη πορεία των βασικών οικονομικών μεγεθών (ρυθμός οικονομικής μεγέθυνσης, ανεργία, ιδιωτικές επενδύσεις παγίου κεφαλαίου, εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών και πληθωρισμός).
- **Δείκτης Παραγωγικών Συντελεστών**, ο οποίος καταγράφει τις εκτιμήσεις για τις μεταβολές στους βασικούς παραγωγικούς συντελεστές (ανθρώπινο δυναμικό, συνθήκες χρηματοδότησης, δημόσιες υποδομές, επιχειρηματικότητα και θεσμικό πλαίσιο).

Τέλος, στο Βαρόμετρο του ΣΕΣΜΑ για την Οικονομία προσδιορίζονται οι **Ανασχετικοί Παράγοντες** για την επιχειρηματική ανάπτυξη και την επιχειρηματική δράση.

Επιπλέον, στην παρούσα έρευνα εξετάζονται ως ειδικό θέμα οι απόψεις των συμβούλων για τατις πολιτικές στήριξης των επιχειρήσεων εν μέσω της πανδημίας. Παρουσιάζονται επίσης οι απόψεις για τις προτεραιότητες που πρέπει να δοθούν όσον αφορά τις δράσεις του Ταμείου Ανάκαμψης.

Η μεθοδολογία της έρευνας και υπολογισμού των δεικτών παρουσιάζεται στο μέρος Γ.

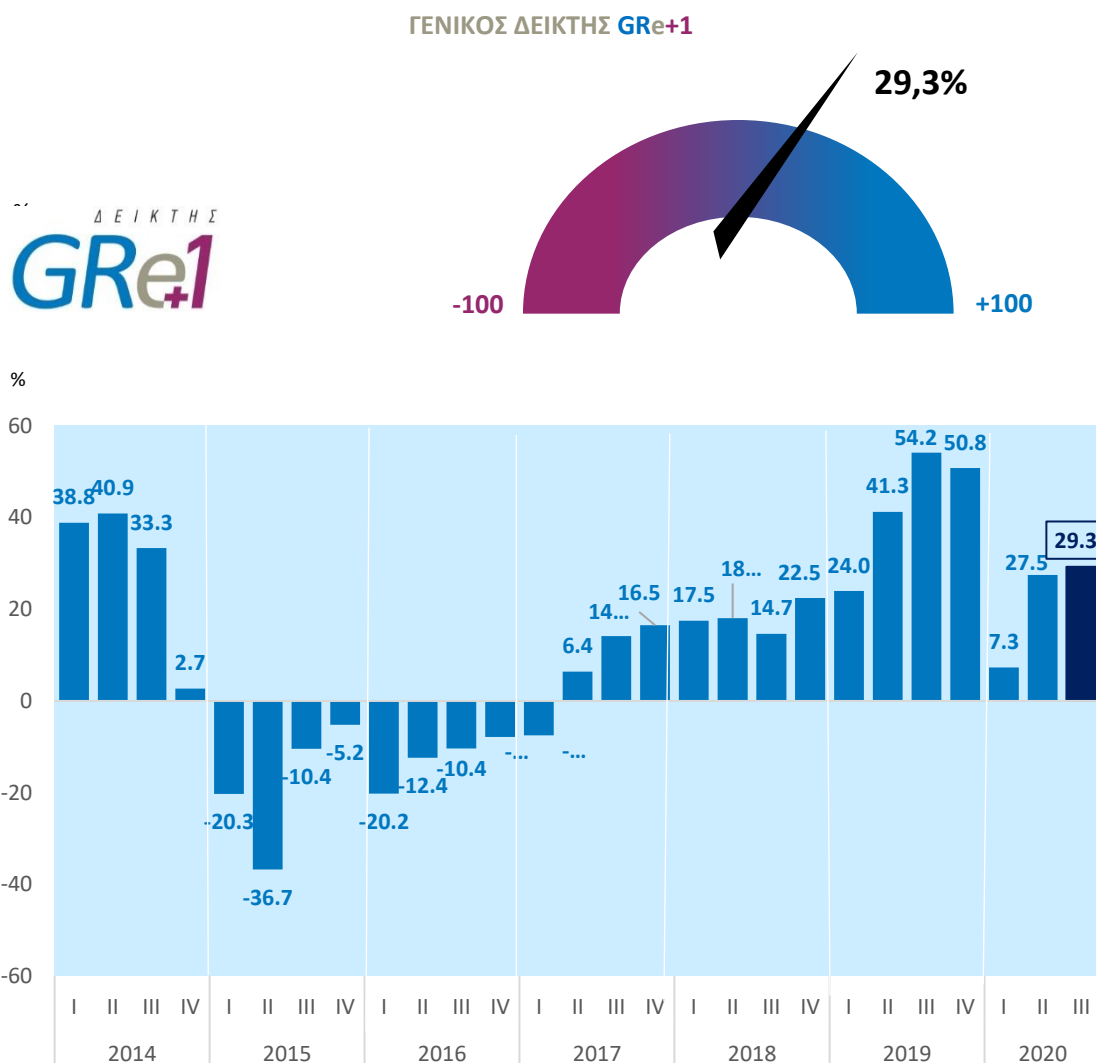
Η παρούσα, 27^η έρευνα του ΣΕΣΜΑ, πραγματοποιήθηκε από 23-09-2020 έως 14-10-2020 και κατέγραψε τις προσδοκίες και τις απόψεις των συμβούλων όπως αυτές διαμορφώθηκαν κατά το τρίτο τρίμηνο του 2020.

B

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

B.1 Η ΓΕΝΙΚΗ ΕΙΚΟΝΑ

Το τρίτο τρίμηνο 2020, οι προσδοκίες των συμβούλων μάνατζμεντ για την πορεία της οικονομίας τους επόμενους δώδεκα μήνες σημείωσαν οριακή βελτίωση σε σύγκριση με το προηγούμενο τρίμηνο. Η βελτίωση αυτή οφείλεται αποκλειστικά στην αύξηση του Δείκτη Οικονομικής Συγκυρίας, ο οποίος αυξήθηκε από 18,3% σε 29,7%. Αντιθέτως, ο Δείκτης Παραγωγικών Συντελεστών περιορίστηκε στο 28,8% από 36,6%. Συνεπώς, ο **Γενικός Δείκτης GRe+1**, ο οποίος είναι ο μέσος των δύο προηγούμενων διαμορφώθηκε σε 29,3% στο τέλος Σεπτεμβρίου, από 27,5% που ήταν στο τέλος Ιουνίου 2020. Πρέπει να σημειωθεί ωστόσο, ότι υπάρχει πολύ μεγαλύτερη απαισιοδοξία έναντι του τρίτου τριμήνου του 2019, όταν ο **GRe+1** είχε τιμή 54,2%.

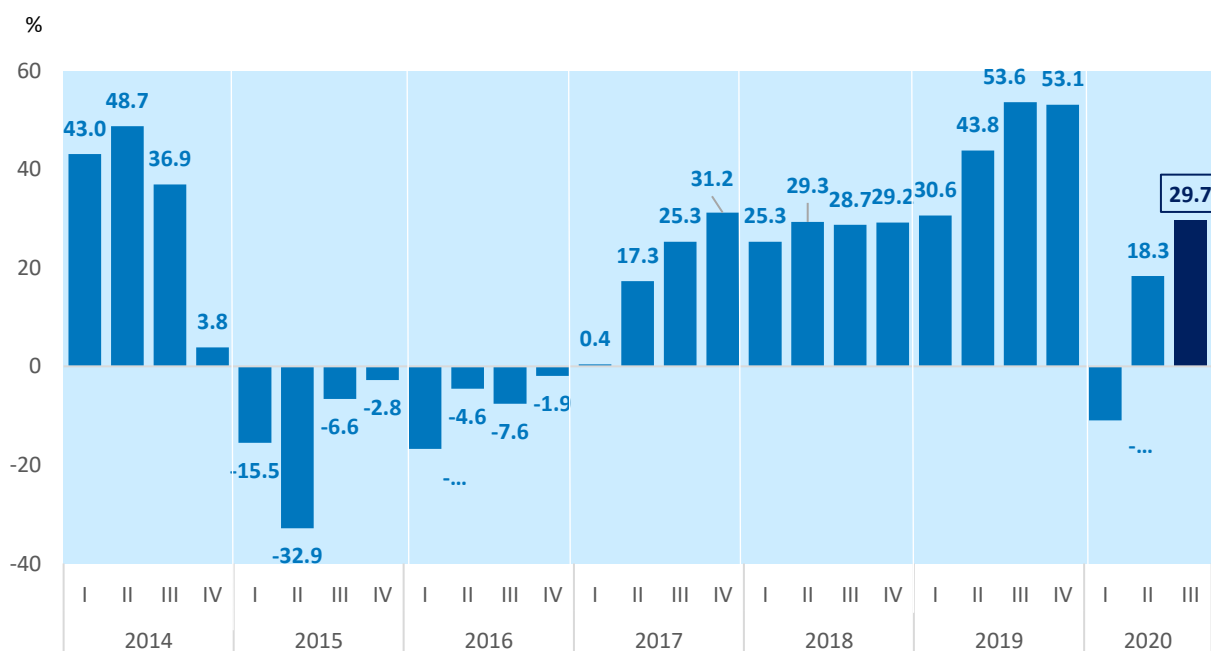
B.2 ΟΙ ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ ΓΙΑ ΤΑ ΒΑΣΙΚΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΜΕΓΕΘΗ ΣΕ ΕΝΑ ΕΤΟΣ (ΔΕΙΚΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΣΥΓΚΥΡΙΑΣ)

Συνεχίστηκε η ανάκαμψη των προσδοκιών των συμβούλων μανάτζμεντ για τα θεμελιώδη οικονομικά δεδομένα κατά τους επόμενους δώδεκα μήνες και ο Δείκτης Οικονομικής Συγκυρίας σημείωσε νέα αύξηση. Σε αυτό συνέβαλαν η απομακρυνόμενη πιθανότητα γενικού lock-down (κατά την ημερομηνία διεξαγωγής της έρευνας) και κατά συνέπεια νέα μεγάλη κάμψη της οικονομικής δραστηριότητας, η ελαφρά μείωση της μετρούμενης ανεργίας τον Ιούλιο, καθώς και οι προβλέψεις διεθνών οργανισμών για ανάκαμψη της ελληνικής οικονομίας το 2021. Φαίνεται λοιπόν ότι οι σύμβουλοι μανάτζμεντ συμφωνούν με την άποψη ότι η οικονομία θα εξέλθει από την ύφεση σχετικά σύντομα.

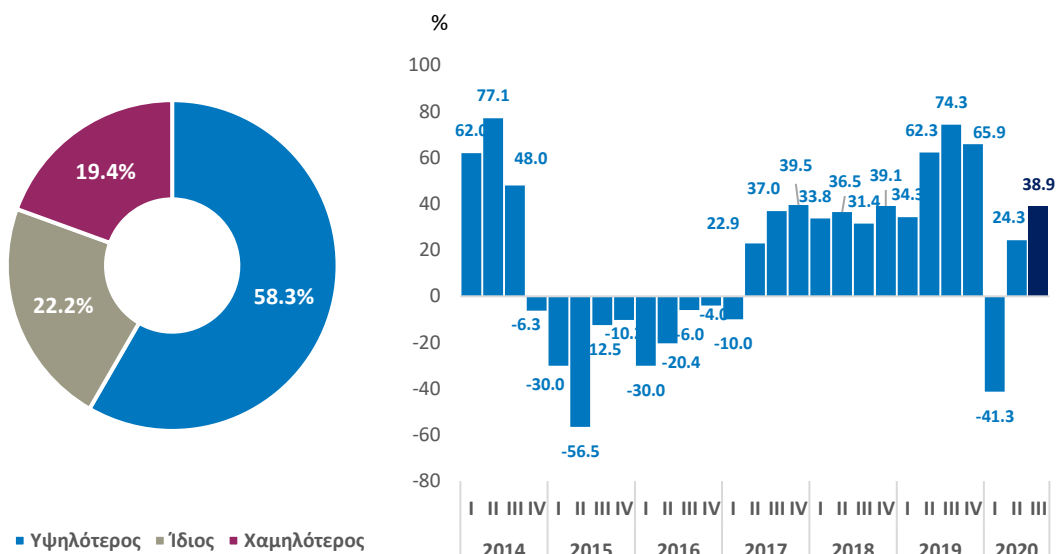
Συγκεκριμένα, στο τέλος του τρίτου τριμήνου του έτους, ο μέσος όρος της διαφοράς μεταξύ των ποσοστών «θετικών» - «αρνητικών» απαντήσεων για τις πέντε μεταβλητές του Δείκτη Οικονομικής Συγκυρίας (ρυθμός οικονομικής μεγέθυνσης, ανεργία, ιδιωτικές επενδύσεις παγίου κεφαλαίου, εξαγωγές και ποσοστό μεταβολής του γενικού επιπέδου των τιμών) βελτιώθηκε από 18,3% που ήταν στο τέλος Ιουνίου 2020, σε 29,7%. Ο δείκτης παραμένει ωστόσο πολύ χαμηλότερος έναντι του ίδιου τριμήνου του 2019.

Η βελτίωση του τρίτου τριμήνου οφείλεται στην άνοδο όλων των συνιστωσών του δείκτη, αλλά κυρίως στις προβλέψεις για τη μεγέθυνση της οικονομίας κατά το επόμενο δωδεκάμηνο και την περαιτέρω μείωση της ανεργίας. Ωστόσο, η παρατήρηση της προηγούμενης έκθεσης ότι: «...οι προσδοκίες είναι ευμετάβλητες και πιθανόν να επιδεινωθούν, εάν η ύφεση βαθύνει τα επόμενα τρίμηνα και τα λοιπά οικονομικά μεγέθη ακολουθήσουν καθοδική πορεία» εξακολουθεί να ισχύει.

ΔΕΙΚΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΣΥΓΚΥΡΙΑΣ

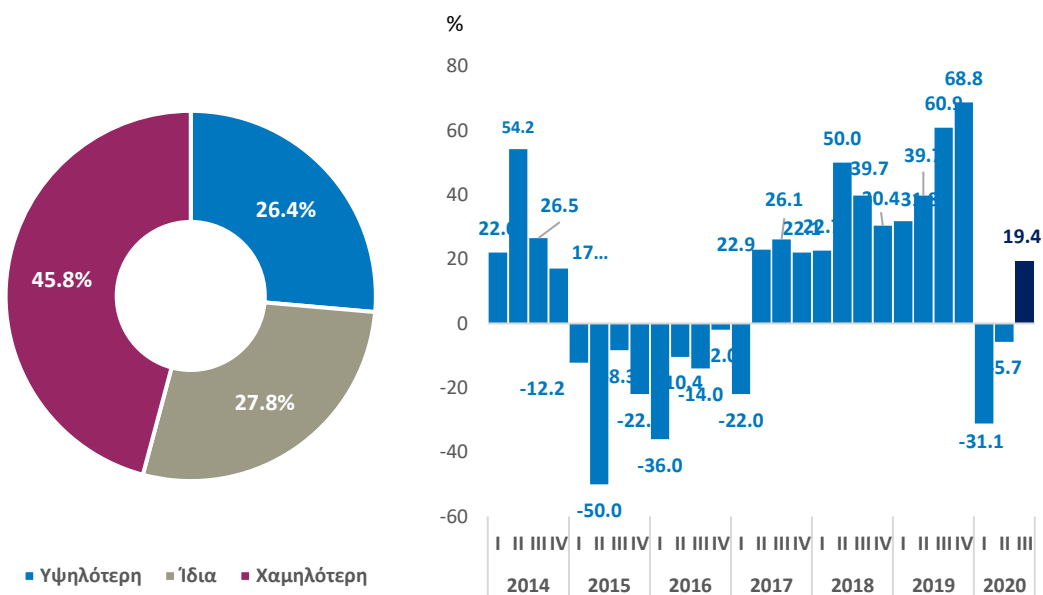

ΟΙ ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΡΥΘΜΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΜΕΓΕΘΥΝΣΗΣ

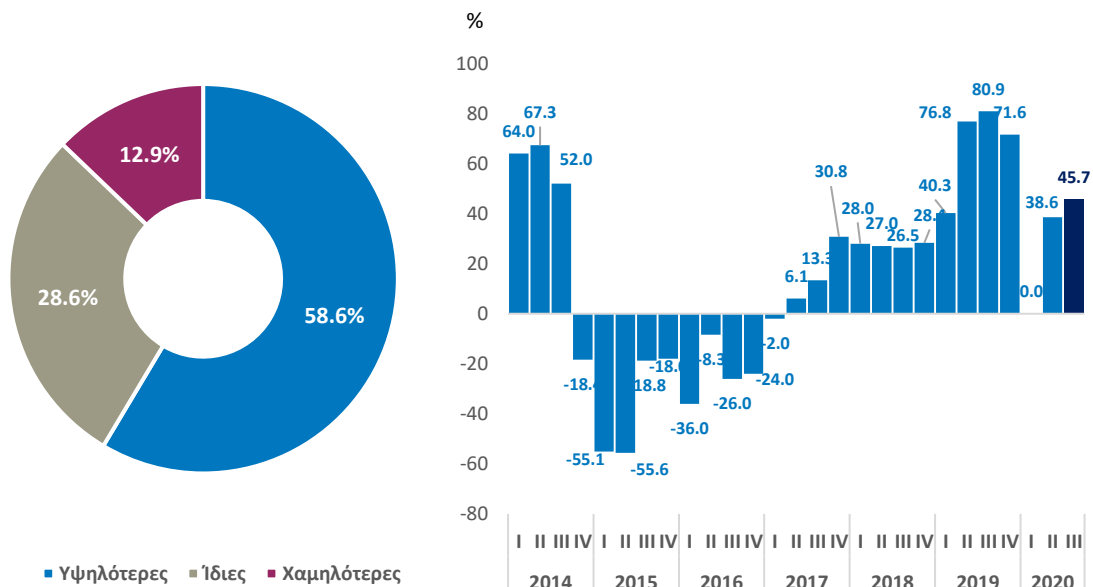
Το τρίτο τρίμηνο οι προσδοκίες των συμβούλων για τη μεγέθυνση της οικονομίας τους επόμενους 12 μήνες βελτιώθηκαν αισθητά. Η διαφορά «θετικών» - «αρνητικών» προβλέψεων αυξήθηκε από 24,3% σε 38,9%. Οι προσδοκίες αυτές αντανακλούν τις προβλέψεις διεθνών οργανισμών για την ελληνική οικονομία το 2021. Συνδέονται βεβαίως με κρίσιμα μεγέθη των επενδύσεων και των εξαγωγών. Πολλά θα εξαρτηθούν από την πορεία του τουρισμού, των εξαγωγών και των αμέσων ξένων επενδύσεων.

ΟΙ ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΕΡΓΙΑ

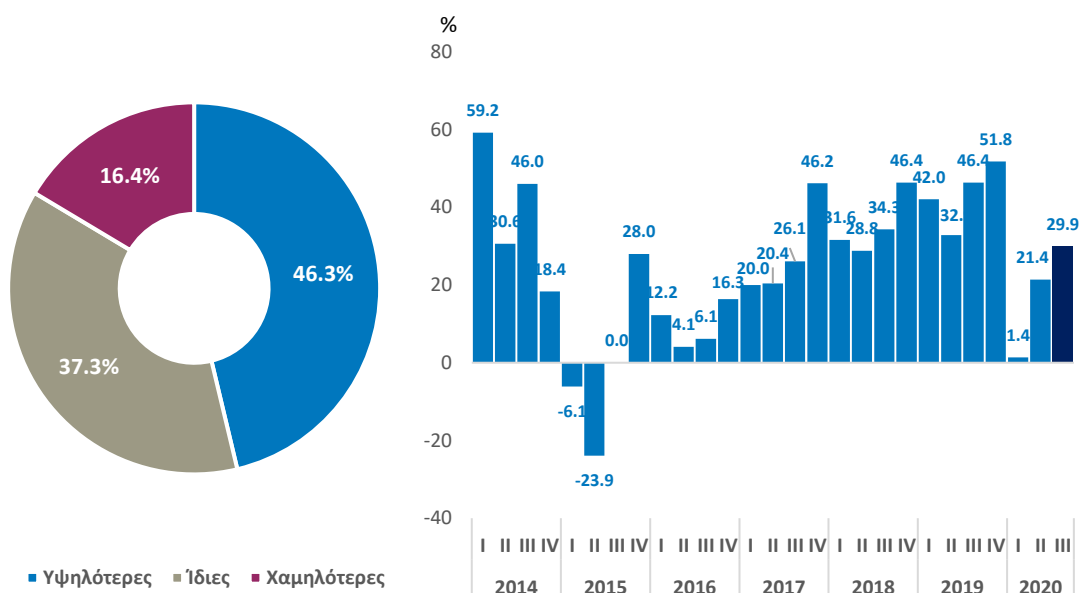
Οι προσδοκίες για την ανεργία σημείωσαν τη μεγαλύτερη βελτίωση μεταξύ όλων των συνισταμένων του Δείκτη Οικονομικής Συγκυρίας. Σε αυτό συνέβαλε η μείωση της καταγραφόμενης ανεργίας τον Ιούλιο. Έτσι, η διαφορά μεταξύ των ποσοστών όσων αναμένουν μείωση και αυτών που αναμένουν αύξηση ανεργίας έγινε ξανά θετική, 19,4%. Παραμένει ωστόσο πολύ χαμηλότερη του 60,9% του τρίτου τριμήνου του 2019.

ΟΙ ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΙΔΙΩΤΙΚΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΠΑΓΙΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ

Βελτίωση υπήρξε και στις εκτιμήσεις για τις ιδιωτικές επενδύσεις. Το ισοζύγιο «αισιοδοξίας» - «απαισιοδοξίας» διευρύνθηκε σε 45,7% από 38,6% τρεις μήνες πριν. Υπογραμμίζεται ξανά ότι η πλειονότητα των συμβούλων εκτιμά ότι οι επενδύσεις θα είναι αυξημένες το επόμενο δωδεκάμηνο. Οι απόψεις αυτές επηρεάστηκαν προφανώς από την έναρξη των εργασιών στο Ελληνικό, την έγκριση άλλων επενδυτικών σχεδίων, την αναμενόμενη ενίσχυση της οικονομίας από το Ταμείο Ανάκαμψης, αλλά και την ανακοίνωση της επένδυσης της Microsoft που έτυχε μεγάλης δημοσιότητας. Υπογραμμίζεται ωστόσο ότι το πρώτο εξάμηνο του έτους ο όγκος των ακαθάριστων επενδύσεων παγίου κεφαλαίου σημείωσε κάμψη.

ΟΙ ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΕΞΑΓΩΓΕΣ ΑΓΑΘΩΝ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ

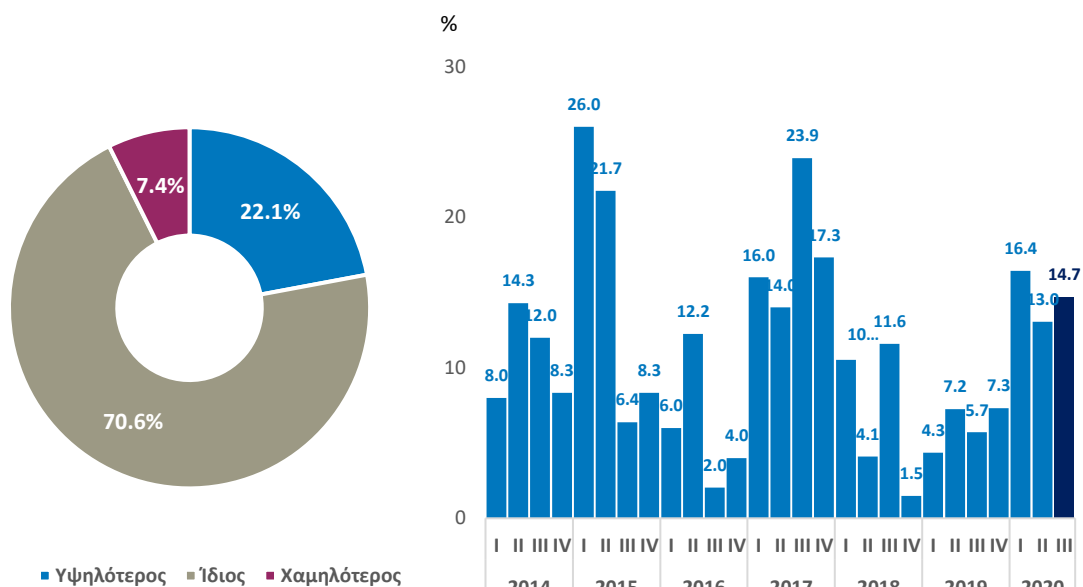

Μικρότερη βελτίωση καταγράφηκε στις προσδοκίες για την πορεία των εξαγωγών προϊόντων και υπηρεσιών τους επόμενους 12 μήνες. Το ισοζύγιο «αισιοδοξίας» - «απαισιοδοξίας» βελτιώθηκε από 21,4% το δεύτερο σε 29,9% το τρίτο τρίμηνο, παρά την παρούσα κατάσταση που δεν παρουσιάζεται καλή, αφού τόσο οι εξαγωγές προϊόντων, εξαιρουμένων των πετρελαιοειδών, όσο

και οι εισπράξεις από τον τουρισμό και τις μεταφορές σημείωσαν κάμψη και τα δύο πρώτα τρίμηνα του 2020.

ΟΙ ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΡΥΘΜΟ ΜΕΤΑΒΟΛΗΣ ΤΩΝ ΤΙΜΩΝ

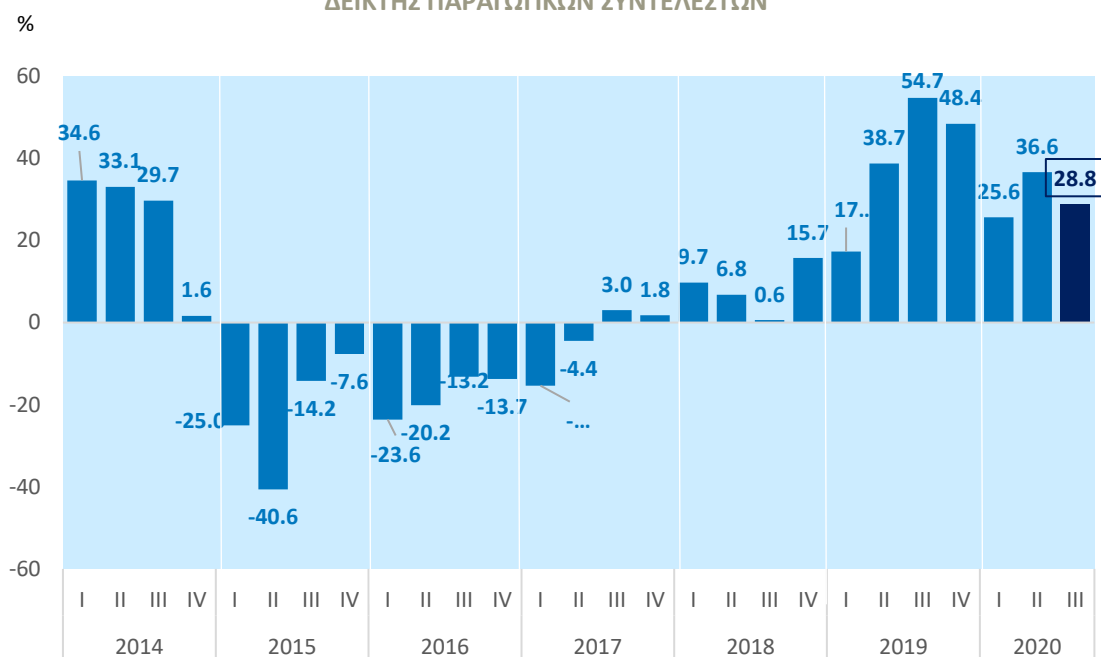

Μικρή ήταν η μεταβολή στις προσδοκίες για τον πληθωρισμό το επόμενο δωδεκάμηνο. Η ποσοστιαία διαφορά μεταξύ όσων εκτιμούν ότι η αύξηση των τιμών θα επιταχυνθεί και όσων πιστεύουν ότι θα επιβραδυνθεί, διευρύνθηκε από 13,0% σε 14,7%. Ωστόσο, η πλειονότητα των συμβούλων προβλέπει ότι ελαφρός αποπληθωρισμός θα συνεχιστεί.

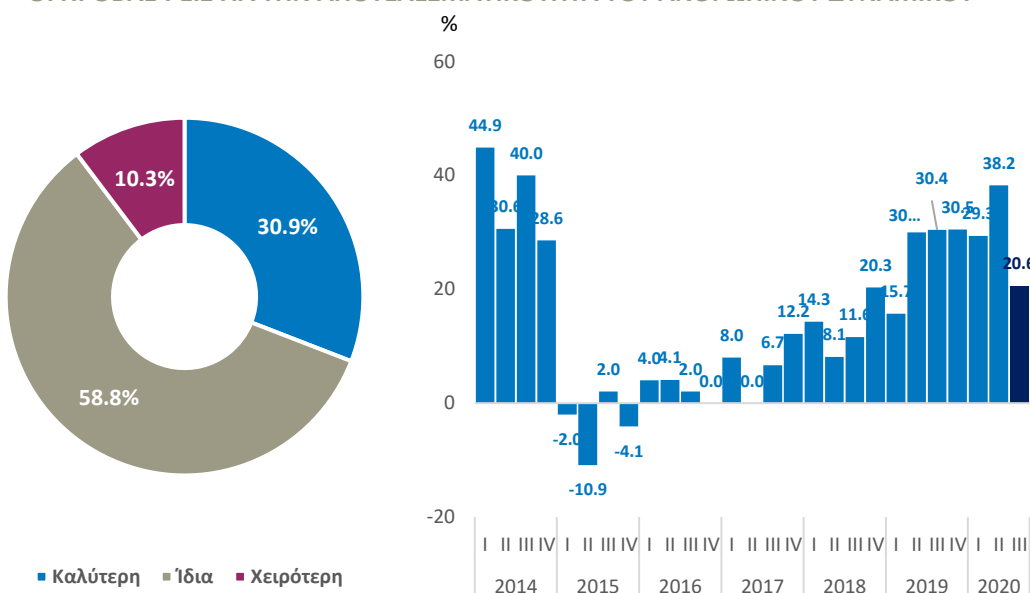
Β.3. ΟΙ ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΥΣ ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΕΣ ΣΕ ΕΝΑ ΕΤΟΣ (ΔΕΙΚΤΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΩΝ ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΩΝ)

Οι προσδοκίες για τους συντελεστές της παραγωγής το επόμενο δωδεκάμηνο κινήθηκαν προς την αντίθετη κατεύθυνση από αυτές για τα θεμελιώδη οικονομικά μεγέθη. Συγκεκριμένα, ο μέσος όρος της διαφοράς «αισιοδοξίας» και «απαισιοδοξίας» για τις μεταβλητές του Δείκτη Παραγωγικών Συντελεστών (ανθρώπινο δυναμικό, συνθήκες χρηματοδότησης, δημόσιες υποδομές, επιχειρηματικότητα και θεσμικό πλαίσιο) περιορίστηκε σε 28,8% στο τέλος Σεπτεμβρίου 2020 από 36,6% στο τέλος Ιουνίου 2020. Η χειρότερηση αυτή μάλιστα αφορούσε όλες τις μεταβλητές με εξαίρεση τη χρηματοδότηση των επιχειρήσεων. Η εικόνα είναι ακόμα χειρότερη εάν συγκριθούν ο δείκτης του τρίτου τριμήνου του 2020 με αυτόν του αντιστοίχου τριμήνου του 2019.

ΔΕΙΚΤΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΩΝ ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΩΝ

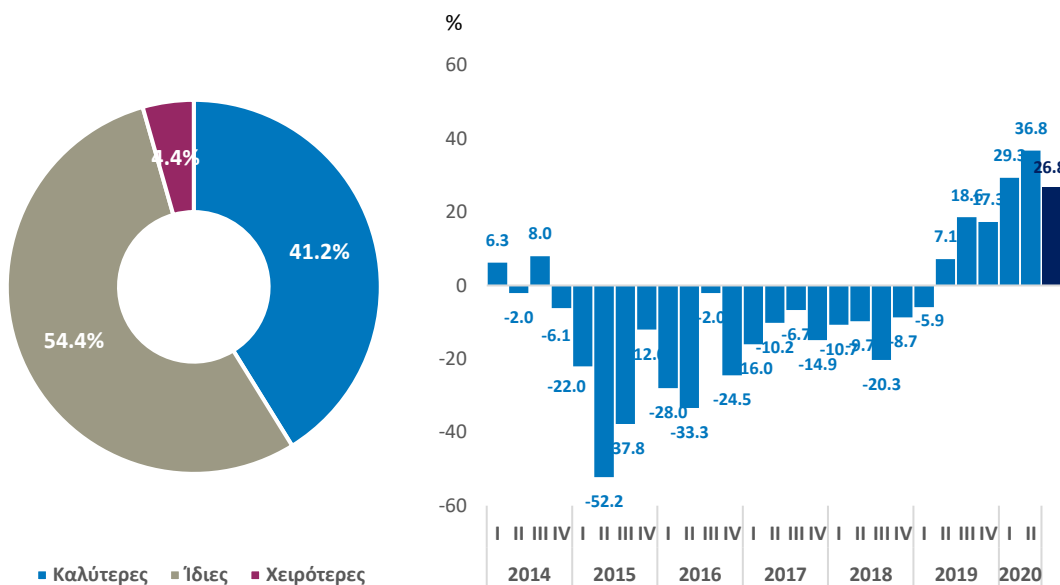

ΟΙ ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ

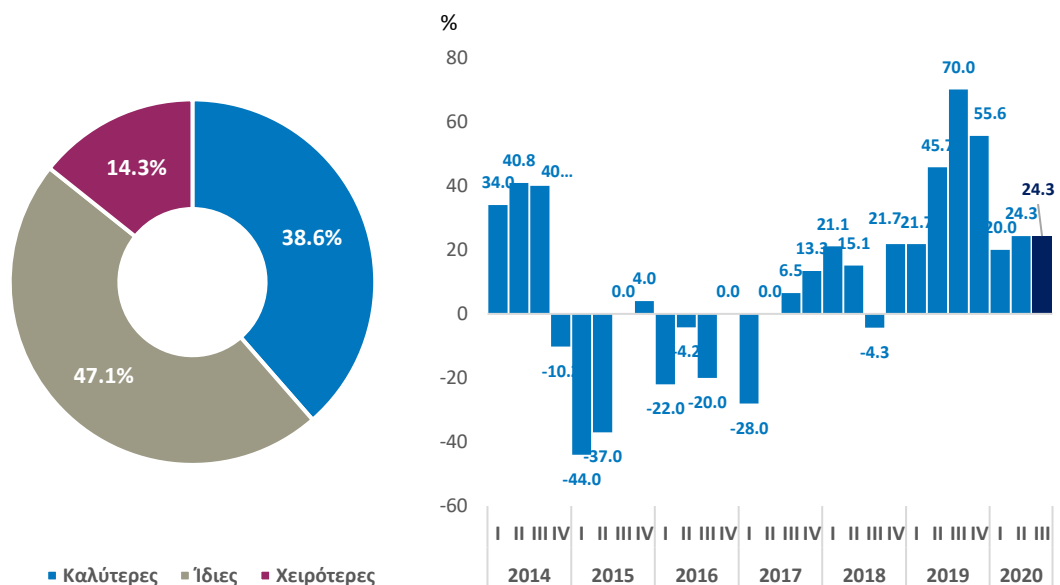
Υπήρξε σημαντική επιδείνωση των προβλέψεων για την αποτελεσματικότητα του ανθρώπινου δυναμικού κατά το επόμενο δωδεκάμηνο. Η διαφορά «θετικών» και «αρνητικών» απαντήσεων περιορίστηκε στο 20,6% από 38,2% το προηγούμενο τρίμηνο. Πρέπει όμως να σημειωθεί ότι, όπως και στα προηγούμενα τρίμηνα, η πλειονότητα των συμβούλων δεν αναμένει ουσιαστική μεταβολή το ερχόμενο δωδεκάμηνο.

ΟΙ ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ

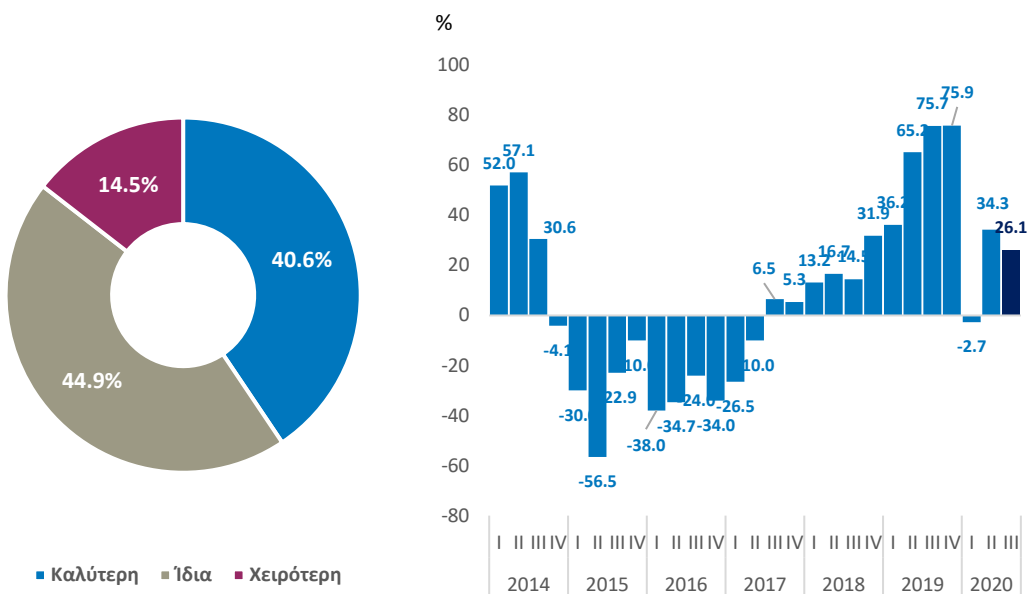
Προς την ίδια κατεύθυνση κινήθηκαν και οι προσδοκίες για τις δημόσιες υποδομές. Το «θετικό» - «αρνητικό» ισοζύγιο διαμορφώθηκε σε 26,8%, από 36,8% τρεις μήνες πριν. Και για τις δημόσιες υποδομές ισχύει η προηγούμενη παρατήρηση, ότι δηλαδή η πλειονότητα των συμβούλων μάνατζμεντ προβλέπει ότι η κατάσταση των δημοσίων υποδομών δεν θα μεταβληθεί το επόμενο έτος.

ΟΙ ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

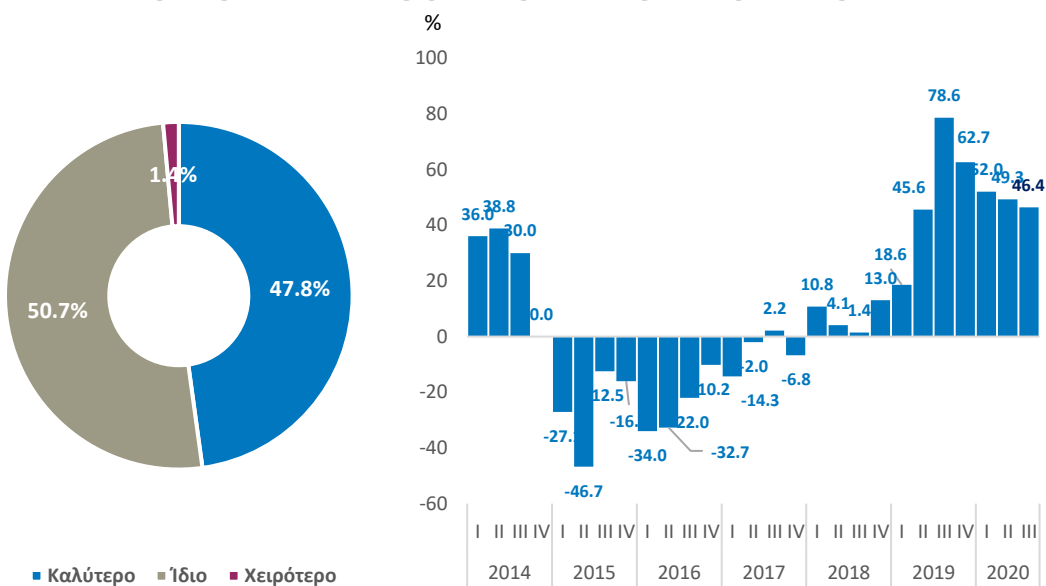
Η διαφορά μεταξύ των ποσοστών όσων προβλέπουν ευχερέστερη χρηματοδότηση και όσων προβλέπουν μεγαλύτερη στενότητα παρέμεινε στο 24,3%. Υπογραμμίζεται ωστόσο ότι η διαφορά αυτή έχει περιοριστεί σημαντικά καθ' όλο το 2020, έναντι του 2019. Οι σύμβουλοι μάνατζμεντ ανησυχούν ότι η ύφεση και η συνακόλουθη αδυναμία επιχειρήσεων να εξυπηρετήσουν υπάρχοντα δάνεια δημιουργούν επιπρόσθετα βάρη στο τραπεζικό σύστημα και δυσχεραίνουν τη χρηματοδότηση της οικονομίας.

ΟΙ ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

Σημαντική επιδείνωση υπήρξε και στις προβλέψεις για την επιχειρηματικότητα. Ο υποδείκτης αυτός μειώθηκε στο 26,1% το τρίτο τρίμηνο, από 34,3% το προηγούμενο.

ΟΙ ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟ ΘΕΣΜΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΝΟΝΙΣΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

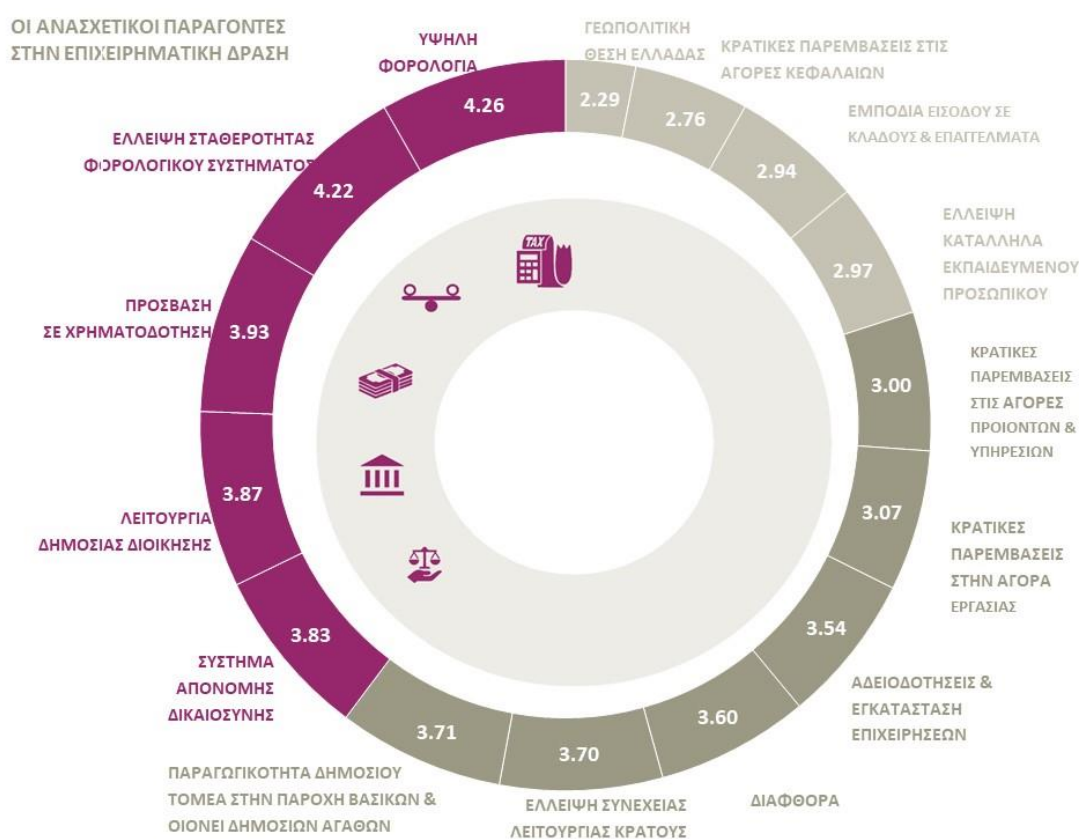

Η μικρότερη επιδείνωση των προσδοκιών καταγράφηκε αναφορικά με το θεσμικό πλαίσιο. Η διαφορά «θετικών» - «αρνητικών» απαντήσεων, μειώθηκε, για δεύτερο μάλιστα συνεχές τρίμηνο, στο 46,4%, από 49,3%. Η μεταβολή είναι δε πολύ μεγαλύτερη έναντι του τρίτου τριμήνου του 2019, όταν ήταν 78,6%.

B.4. ΟΙ ΑΝΑΣΧΕΤΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΣΤΗΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΗ ΔΡΑΣΗ

Η «υψηλή φορολογία» και η «έλλειψη σταθερότητας του φορολογικού συστήματος» παραμένουν, με αρκετή διαφορά, τα δύο σημαντικότερα προσκόμματα στην επιχειρηματική δράση. Στην ομάδα των σημαντικότερων ανασχετικών παραγόντων στο επιχειρείν περιλαμβάνονται επίσης οι εξής παράγοντες (με τιμές άνω του 3,8):

- Οι δυσκολίες χρηματοδότησης των επιχειρήσεων.
- Η αναποτελεσματική δημόσια διοίκηση.
- Το σύστημα απονομής δικαιοσύνης.

B.5. ΕΙΔΙΚΟ ΘΕΜΑ. COVID 19: ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ

Η έρευνα κατέγραψε επίσης και τις απόψεις των συμβούλων για άλλα μέτρα, συμπληρωματικά των ήδη ληφθέντων, για τη στήριξη των επιχειρήσεων. Η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε ήταν αυτή του υπολογισμού ενός σκορ για κάθε μέτρο, όπως ακριβώς γίνεται και για τα προσκόμματα στο επιχειρείν (βλ. τμήμα Β.4 και Γ).

Από την ανάλυση των απαντήσεων προκύπτει ότι οι σύμβουλοι θεωρούν σημαντικά μέτρα τις ελαφρύνσεις στη φορολογία και τις ασφαλιστικές εισφορές καθώς και την ενίσχυση της ρευστότητας. Οι δύο αυτές κατηγορίες μέτρων αντιστοιχούν στο πρώτο και στο τρίτο κυριότερο εμπόδιο στην επιχειρηματική δραστηριότητα. Ως τρίτο σημαντικότερο μέτρο στήριξης της επιχειρηματικότητας και της οικονομίας κατατάσσεται η προσέλκυση επενδύσεων, κρίσιμο μέγεθος στην μετά την πανδημία εποχή.

Οι απόψεις για τα μέτρα στήριξης της επιχειρηματικότητας και της οικονομίας

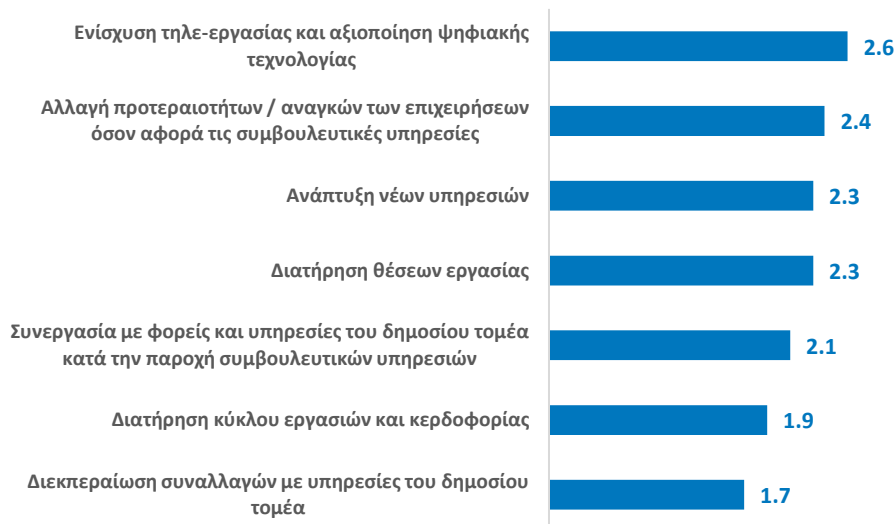
Δράσεις για στήριξη κατά προτεραιότητα από πόρους Ταμείου Ανάκαμψης

Εξετάστηκαν επίσης οι απόψεις των συμβούλων για τις προτεραιότητες του Ταμείου Ανάκαμψης. Όπως προηγουμένως υπολογίστηκε το σκορ κάθε δράσης του Ταμείου. Το υψηλότερο σκορ, 3,7, είχαν: i) η χρηματοδότηση των επιχειρήσεων και ii) η προώθηση του ανταγωνισμού στις αγορές προϊόντων και στη διεθνή ανταγωνιστικότητα. Μεγάλη σημασία αποδόθηκε επίσης σε δράσεις για την υγεία, το σύστημα απονομής δικαιοσύνης, την ενέργεια και την εισαγωγή καινοτομιών.

Προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι συμβουλευτικές επιχειρήσεις

Εξετάσθηκαν επίσης οι σημαντικότερες προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι εταιρείες συμβούλων επιχειρήσεων – μέλη του ΣΕΣΜΑ στην παρούσα συγκυρία. Το μεγαλύτερο σκορ έλαβε η ενίσχυση της τηλεργασίας και αξιοποίηση της ψηφιακής τεχνολογίας, ενώ ακολουθεί η ανάγκη κατανόησης των προτεραιοτήτων των επιχειρήσεων, ώστε συνακόλουθα οι συμβουλευτικές εταιρείες να διαμορφώσουν τις αντίστοιχες υπηρεσίες που να καλύπτουν τις νέες ανάγκες.

Γ Η ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Ο ΣΕΣΜΑ

Ο Σύνδεσμος Εταιρειών Συμβούλων Μάνατζμεντ Ελλάδος (ΣΕΣΜΑ) ιδρύθηκε το 1991 και αποτελεί τον επαγγελματικό συλλογικό φορέα των οργανωμένων εταιρειών συμβούλων επιχειρήσεων στην Ελλάδα, με 46 εταιρείες-μέλη που απασχολούν περισσότερα από 2.000 εξειδικευμένα στελέχη. Κύριος στόχος του ΣΕΣΜΑ είναι η ανάπτυξη και διεύρυνση της αγοράς συμβουλευτικών υπηρεσιών, στην Ελλάδα και στο εξωτερικό, καθώς και η ενίσχυση και παγίωση της αξιοπιστίας και της προστιθέμενης αξίας των συμβουλευτικών υπηρεσιών και της επιχειρηματικής υποστήριξης, τόσο στον δημόσιο, όσο και στον ιδιωτικό τομέα.

Ο ΣΕΣΜΑ θεωρεί ότι η παρακολούθηση και αξιολόγηση της οικονομικής συγκυρίας και των μεσοπρόθεσμων τάσεων της οικονομίας είναι πολύ σημαντική για τον σχεδιασμό στρατηγικής από τις επιχειρήσεις και οργανισμούς του ιδιωτικού και του δημόσιου τομέα. Οι εκτιμήσεις και προσδοκίες των εταιρειών μελών του για την πορεία της οικονομίας αντικατοπτρίζουν την τρέχουσα οικονομική πραγματικότητα και επηρεάζουν την επενδυτική ροπή. Η καταγραφή συνεπώς των απόψεων και προσδοκιών των ιθυνόντων των εταιρειών μελών του είναι πολύ χρήσιμη για την ανάλυση της οικονομικής συγκυρίας βραχυχρονίως, καθώς και για τη χάραξη οικονομικής πολιτικής.

ΤΟ ΒΑΡΟΜΕΤΡΟ

Ο ΣΕΣΜΑ δημιούργησε το «Βαρόμετρο του ΣΕΣΜΑ για την Οικονομία», μέσω του οποίου καταγράφονται ανά τρίμηνο οι απόψεις των εταιρειών συμβούλων μάνατζμεντ.

- Ειδικότερα, ο Γενικός Δείκτης και η διαφορά τους ($\Delta = (\Theta - A) \times 100$), η οποία λαμβάνει τιμές στο διάστημα από -100 έως +100.

Ο κάθε GRe+1 του Βαρόμετρου αποτυπώνει τις προσδοκίες των επικεφαλής και των στελεχών των εταιρειών συμβούλων μάνατζμεντ για την Ελληνική οικονομία μετά από ένα έτος (+1). Ο Γενικός Δείκτης GRe+1 συντίθεται από τους εξής επιμέρους δείκτες:

- **Δείκτης Οικονομικής Συγκυρίας**, ο οποίος καταγράφει τις απόψεις για την αναμενόμενη πορεία των βασικών οικονομικών μεγεθών (ρυθμός οικονομικής μεγέθυνσης, ανεργία, ιδιωτικές επενδύσεις παγίου κεφαλαίου, εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών και πληθωρισμός).
- **Δείκτης Παραγωγικών Συντελεστών**, ο οποίος καταγράφει τις εκτιμήσεις για τις μεταβολές στους βασικούς παραγωγικούς συντελεστές (ανθρώπινο δυναμικό, συνθήκες χρηματοδότησης, δημόσιες υποδομές, επιχειρηματικότητα και θεσμικό πλαίσιο).

Η μεθοδολογία κατάρτισης του Δείκτη Οικονομικής Συγκυρίας και του Δείκτη Παραγωγικών Συντελεστών είναι η ακόλουθη:

- Υπολογίζονται τα ποσοστά «θετικών» και «αρνητικών» απαντήσεων για κάθε παράμετρο και υπολογίζεται δείκτης που προκύπτει ως ο αριθμητικός μέσος όρος των πέντε παραμέτρων, οι οποίες εξετάζονται για κάθε συνιστώσα.

Ο Γενικός Δείκτης GRe+1 υπολογίζεται ως ο αριθμητικός μέσος των παραπάνω δύο δεικτών. Τέλος, στο Βαρόμετρο του ΣΕΣΜΑ για την Οικονομία προσδιορίζονται οι Ανασχετικοί Παράγοντες για την επιχειρηματική ανάπτυξη και τη επιχειρηματική δράση. Για να προσδιορισθεί η σημασία κάθε παράγοντα που δρα ανασχετικά στην επιχειρηματική ανάπτυξη, υπολογίζεται μία βαθμολογία που κυμαίνεται από 0 (λιγότερο σημαντικός) έως 5 (περισσότερο σημαντικός). Ο υπολογισμός γίνεται ως εξής:

- Ο κάθε βαθμός της κλίμακας (κλίμακα Likert 1-5) πολλαπλασιάζεται με τον αριθμό των απαντήσεων κάθε βαθμίδας.
- Το άθροισμα των επιμέρους γινομένων διαιρείται με τον αριθμό των απαντημένων ερωτηματολογίων.

Η ΕΡΕΥΝΑ

Το ερωτηματολόγιο αποστέλλεται στους εκπροσώπους και τα στελέχη των εταιρειών-μελών του ΣΕΣΜΑ από το επίπεδο senior consultant και άνω, τα επίτιμα μέλη και τους πρώην προέδρους του ΣΕΣΜΑ. Το σύνολο του πληθυσμού στη χρονική αυτή περίοδο είναι 120 άτομα. Η παρούσα έρευνα έχει τέσσερις ενότητες:

1. Καταγραφή των προβλέψεων των συμβούλων για την οικονομική κατάσταση, ένα έτος αργότερα.
2. Αποτύπωση των προσδοκιών των συμβούλων αναφορικά με τους παραγωγικούς συντελεστές, ένα έτος αργότερα.
3. Καταγραφή των κυριότερων εμποδίων στην επιχειρηματική ανάπτυξη.
4. Καταγραφή των απόψεων για την ταχύτητα εξόδου της ελληνικής οικονομίας από την ύφεση που προκάλεσε η πανδημία, για τους πλέον ανθεκτικούς κλάδους, τις ευκαιρίες που δημιουργεί η νέα αυτή κρίση, αλλά και τα χαρακτηριστικά των επιχειρήσεων που επιτρέπουν την ταχεία ανάκαμψή τους.

Η έρευνα διεξάγεται κάθε τρίμηνο και τα αποτελέσματά της δημοσιοποιούνται κάθε Απρίλιο, Ιούλιο, Οκτώβριο και Ιανουάριο, αντίστοιχα. Η πρώτη έρευνα διεξήχθη το Μάρτιο του 2014 και αφορούσε το πρώτο τρίμηνο του ίδιου χρόνου. Η παρούσα, 27^η έρευνα πραγματοποιήθηκε από 23-09-2020 έως 14-10-2020 και κατέγραψε τις προσδοκίες και τις απόψεις που διαμορφώθηκαν κατά το τρίτο τρίμηνο του 2020. Συλλέχθηκαν 74 απαντήσεις που αντιστοιχεί σε ποσοστό ανταπόκρισης 60,0%.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ

Επιστημονικός υπεύθυνος είναι ο κ. Κωνσταντίνος Αϊβαλής και υπεύθυνος της έρευνας ο κ. Αλέξανδρος Καλόμοιρος, Ταμίας ΔΣ ΣΕΣΜΑ.

Copyright @ Σύνδεσμος Εταιρειών Συμβούλων Μάνατζμεντ Ελλάδος
Επιτρέπεται η αναπαραγωγή ή αποθήκευση μεμονωμένων σελίδων ή δεδομένων της έρευνας, με την προϋπόθεση ότι υπάρχει αναφορά στην πηγή προέλευσης. Τα πορίσματα, οι πληροφορίες ή οι απόψεις που περιέχονται στην έρευνα δεν αποτελούν ούτε μπορεί να θεωρηθούν, άμεσα ή έμμεσα, παρότρυνση, οδηγία, συμβουλή ή προτροπή για οποιαδήποτε πράξη ή παράλειψη. Οι κάτοχοι της έρευνας μπορούν να αξιολογούν τα ανωτέρω και να ενεργούν με βάση τη δική τους βούληση και με δική τους ευθύνη.

ΜΕ ΤΗΝ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΤΩΝ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ - ΜΕΛΩΝ

